

A Haver Alapítványról

Beszélgetés barátok között

A magyar zsidó közéletben a nyolcvanas években megindult pezsgés, mozgolódás a kilencvenes évekre kitermelt egy akkor fiatal, mára kora középkorúvá vált nemzedéket, melynek tagjai a zsidó civil és kulturális élet vezetőivé váltak. Ilyenek a Szombat nevű zsidó kulturális folyóirat szerkesztői, a szarvasi tábor szervezői és működtetői közül sokan, és ilyenek dolgoznak többen is a Haver Alapítvány alapítói, kurátorai között. Az alapítvány neve héberül barátot jelent.

A Haver Informális Zsidó Oktatási Közhasznú Alapítvány, mint a neve is mutatja, kimondottan annak a nyitottságnak és bizalomnak a lenyomataként jött létre 2002 telén, ami ennek a nemzedéknek a Kádár-rendszer lassú széthullása, a világ fokozatos kinyílása során alapvető élményévé válhatott. Szellemi mentoruk Schweitzer József nyugalmazott főrabbi.

Ugyanakkor a szabadsággal szükségszerűen megjelenő és azóta sem gyengülő antiszemitizmus tapasztalata is alighanem meghatározó volt döntésükben. Alternatív oktatási szervezetet hoztak létre azzal a céllal, hogy elősegítsék az előítéletek leküzdését, a kulturális sokszínűség iránti érdeklődés kifejlődését, az etnikumok és vallások közti kölcsönös bizalmat és érdeklődést, tehát messze nem pusztán a toleranciát.

Az informális oktatás számos metódusa már rendelkezésre állt a szarvasi nyári táborból, ahol évente sok száz

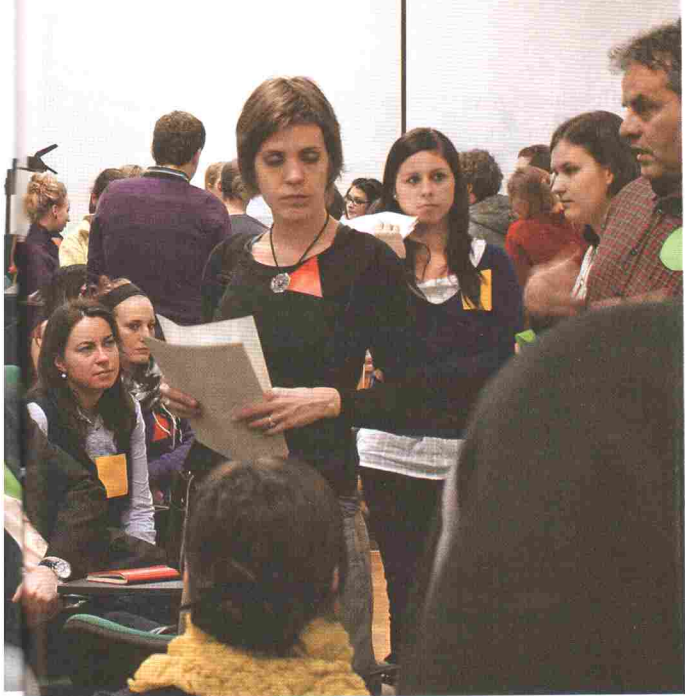

Schweitzer József, nyugalmazott országos főrabbi

FOTÓ: MTI

zsidó fiatal tanulhatott ilyen módon ősei hagyományairól, kerülhetett velük kapcsolatba. Nem kis részben közülük, a szarvasi ifjúsági vezetők-ből és táborozókból kerül ki a Haver önkéntes oktatóinak egy része is. A holokausztot igyekeznek a zsidó történelem és létezés összefüggéseiben belül tanítani, nem akarják, hogy a zsidók kizárólag áldozati státusban jelenjenek meg a nem zsidó magyar fiatalok előtt, történelmi emlékként. A zsidó tanulási tradíció egyik legfontosabb alapelve volt a vita, az az elképzelés, hogy egy szöveget két embernek érdemes egyszerre olvasnia, hogy kettejük ugyanarra vonatkozó beszélgetésében teremtődjön meg a megértés. Ennek a tradíciónak a szelleméből nőtt ki a XX. század két nagy zsidó filozófusa, Martin Buber és Franz Rosenzweig dialógusfilozófiája is, ami a Haver szellemiségét is befolyásolta.

Megértés – vallják a Haver oktatói és munkatársai ennek szellemében – csakis beszélgetésben születet. Nem akarnak előírni, prédikálni, hanem beszélgetésre, közös

gondolkodásra invitálnak. Ha valaki rá tud kérdezni saját előítéleteire, el tud rajtuk gondolkozni, akkor legalábbis félig sikert arattunk. Előítéletei pedig mindenkinek vannak, minden beszélgetés feltárhatja akár a kérdező pre-konceptióit is. A beszélgetés azonban természetesen irányított.

A valódi beszélgetés eleve nem tilt le semmit. Ahhoz, hogy hozzáférjünk a különböző sematikus, előítéletes tudattartalmakhoz, először játékeret kell biztosítanunk nekik, bele kell kerülniük a beszélgetésbe. Nem szabad tehát tabukat állítani, ellenkezőleg, lerombolásukra kell törekedni.

Ha jól csinálják, akkor az előítélet a közös gondolkodásban felszámolja önmagát, és ez nem elsősorban a tanár, hanem a diák munkája lesz – saját magán. Ez természetesen nagy felkészültséget és figyelmet igényel, ezerszer inkább, mint a frontális oktatás. A munkát nehezíti, hogy az első számú célcsoport, a középiskolás diákok többsége elenyészően keveset tud a zsidóságról. A zsidóság tehát lényegében üres kategória, amit a félelem láthat el jelentéssel sok esetben. Megismertetése egyúttal hétköznapi tételeket is jelent, a titokzatosság misztikumának felszámolását. Elsősorban azzal, hogy tudatosítjuk, hogy „a” zsidók nem ilyenek vagy olyanok, mert nincs olyan, hogy „a zsidó”. Mert az, hogy ki zsidó, korántsem egyértelmű, és a különböző meghatározások által kirajzolt csoportoknak lesz ugyan metszete, de korántsem lesznek azonosak egymással: vallás, nép, sorsközösség, kultúra vagy érzés. Természetesen a cél nem a „helyes megoldás”, a definíció megtalálása, ilyesmiben a Haver oktatói és működtetői nem hisznek, és könnyen belátható, hogy ennek a kérdésnek nincs megoldása, csak értelmezései. Éppen ezt mutatja fel a beszélgetés. Amennyiben ez valóban megmutatkozik, az máris gátat vet mindenfajta homogenizálásnak, általánosításnak anélkül, hogy egyetlen percre is úgy érezhetnék az ilyesmire nem különösebben fogékony középiskolások, hogy erkölcsprédikációt tartottak számukra. Az egyetemes és a magyar zsidó történelem legnagyobb katalizmáját, a holokausztot ugyan messze nem tekintik kizárólagos témájuknak, de nagy hangsúlyt helyeznek az erről folytatott beszélgetésekre is. Ebben a munkában vesznek részt az egyre fogyatkozó számú

A Haver Alapítvány oktatóstábjában elsősorban középiskolai tanulóknak tart interaktív órákat informális oktatási eszközökkel. Emellett informális oktatási anyagok tematikai kidolgozását és a módszerek elterjesztését tűzte ki célul.

Fő oktatási programok:

Zsidó identitás: vallás, nép, kultúra, sorsközösség vagy személyes érzés?

Holokauszt: személyes történetek, sorsok

Zsidónegyed: helyszínek, történetek, hagyományok és közösségek Budapesten

Dilemma kávéház: kérdések és a lehetséges válaszok

Módszertan: tanároknak, oktatóknak

Módszertan és oktatási anyagok fejlesztése: civil szervezeteknek, tanároknak

A Haver külön hangsúlyt fektet arra, hogy a diákok megismerjék a tankönyvi adatok mögött húzódó emberi sorsokat, elgondolkodjanak a néhol egy-egy mondattal elintézett történelmi dátumok és események súlyán. Célja, hogy a különböző aspektusok bemutatásával képet adjon Magyarország egykori és mai zsidó közösségi életéről.

Amennyiben alapítványunk felkeltette érdeklődésedet, és szeretnél többet megtudni tevékenységünkről, csatlakozni az önkéntes csapathoz, vagy más módon hozzájárulni munkánkhoz, a haver@haver.hu címre írva választ kaphatsz kérdéseidre.

túlélők, akiknek személyes emlékei a mai középiskolások számára régmúlt történelmi eseménnyé vált népi kultúrát visszahozzák a jelenbe. A holokauszt ugyanis – időbeli távolsága miatt – valóban lassan történelemmé válik, abban az ütemben, ahogy kivész a világból – egy-másfél évtizeden belül végleg – az esemény személyes emlékezetéből. Fontos volna, hogy ne a másik történeteként, hanem saját történelmünként rögződjön a felnövekvő generációk emlékezetében.

A Haver Alapítvány egyik alapelve az önkéntesség, az oktatók és kurátorok önkéntesek, megélhetésüket nem a Haver biztosítja.

Évenként körülbelül ötezer középiskolással találkozik a Haver oktatói csapat, arra törekszik, hogy folyamatosan tartsák a kapcsolatot azokkal az intézményekkel, amelyekkel eredményesen együtt tudtak működni, és igyekeznek folyamatosan szélesíteni ezeknek az intézményeknek a körét.

Oktatási tevékenységük is folyamatosan bővül, az oktatásfejlesztést kiemelt prioritásként kezelik. Jelen vannak különböző fesztiválokon (például a Szigeten), és konferenciákat, akkreditált tanártoábbképzéseket is szerveznek. A Haver munkája különösen fontosá vált a politikai elkeseredés, bizalomvesztés és a szociális bizonytalanság jelenlegi magyar klímájában. A türelmetlenség fokozódása, a roppant eleven romaellenesség, a klasszikus antiszemita toposzok sokadik virágzása az utóbbi években nehezíti ugyan tevékenységüket, de igazolja is munkájuk szükségességét. A legnagyobb kihívás, hogy ne veszítsék el saját nyitottságukat, és hogy ne alakuljanak ki bennük a félelmi reflexek. Eddig, úgy tűnik, a Haver teljes mértékben meg tudott felelni a kihívásnak, és aktívan keresi új partnereit és tervezi az elkövetkező évek gondolatébresztő foglalkozásait, projektjeit.

C. M.

Stáció

Vallási ismeretterjesztő
magazin

V. évfolyam, 2. szám

2010. április-május Ára: 285 Ft

Interjú Szilasi Alex zongoraművésszel

Virtuális
barokk

30

Csapások
és reménységek

24

Elismert
lovagrendek

28